

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

Τμήμα Εικαστικών Τεχνών και Επιστημών της Τέχνης
Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών «Εικαστικές Τέχνες»

Υποσχέσεις

Πρελούδιο – ιντερλούδιο της λίμνης

Θεωρητική αποτύπωση Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας Εξειδίκευσης

Ιωάννης Ζωγάκης
Α.Μ. 159

Επιβλέπων: Χρήστος Χαρίσης, Αναπληρωτής Καθηγητής

Ιωάννινα, Σεπτέμβριος 2022

Μέλη Τριμελούς Εξεταστικής Επιτροπής

Χρήστος Χαρίσης (Επιβλέπων), Αναπληρωτής Καθηγητής του Τμήματος Εικαστικών Τεχνών και Επιστημών της Τέχνης

Ξενοφών Μπήτσικας, Καθηγητής του Τμήματος Εικαστικών Τεχνών και Επιστημών της Τέχνης

Στέφανος Τσιόδουλος, Επίκουρος Καθηγητής του Τμήματος Εικαστικών Τεχνών και Επιστημών της Τέχνης

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Οφείλω να ευχαριστήσω όλους όσους συνέβαλαν στην εκπόνησή της διπλωματικής μου εργασίας και ιδιαίτερα τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Χρήστο Χαρίση, Αναπληρωτή Καθηγητή, για την συνεχή υποστήριξη, τις δημιουργικές επισημάνσεις και το πολύ καλό κλίμα συνεργασίας που διαμόρφωσε συμβάλλοντας στην πορεία του εικαστικού έργου. Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους διδάσκοντες του Μ.Π.Σ. για την επικοινωνιακή συμβολή τους και το δημιουργικό κλίμα που καλλιέργησαν σε όλη τη πορεία των σπουδών όπως και τους συναδέλφους μου μεταπτυχιακούς φοιτητές για τις ανταλλαγές απόψεων, το ειλικρινές ενδιαφέρον τους και τη σημαντική βοήθειά τους σε όλα τα στάδια της εργασίας.

Παράλληλα εκφράζω τις ευχαριστίες μου σε όλους τους φίλους που συνέβαλαν και στήριξαν πολύπλευρα και καθοριστικά πολλές από τις ιδιαίτερες πτυχές της εργασίας.

Τέλος, ευχαριστώ την οικογένειά μου, η οποία συνέβαλε τα μέγιστα στην πορεία αυτής της δημιουργικής διαδρομής.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ / ABSTRACT

Η παρούσα εργασία αναφέρεται στην εικαστική και ηχητική εγκατάσταση με γενικό τίτλο «Υποσχέσεις, Πρελούδιο – ιντερλούδιο της λίμνης», που δημιουργήθηκε το 2022 στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού προγράμματος που παρακολούθησα στη Σχολή Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Η εικαστική και ηχητική εγκατάσταση αποτελείται από τέσσερα έργα και παρουσιάζει στοιχεία οπτικά και ηχητικά που αντλούνται από το μονοπάτι-πεζόδρομο στο πάρκο Κατσάρη, δίπλα στη λίμνη των Ιωαννίνων, σε συνδυασμό με ήχους και εικόνες από το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον του χώρου. Επιπλέον, ένα από τα έργα, εμπλέκει ενεργά τους θεατές ώστε να δημιουργήσουν ήχους και να βιώσουν μια νέα προσωπική ακουστική εμπειρία.

Σκοπός της εργασίας είναι η διεύρυνση της αντίληψης του ατόμου, η αλληλεπίδραση του με το φυσικό και περιαστικό περιβάλλον του συγκεκριμένου δημόσιου χώρου και ο επαναπροσδιορισμός της σχέσης του με αυτόν.

This thesis presents an audio visual installation, titled «Promises, Prelude - Interlude of the lake», created within the framework of the postgraduate program that I attended at the Fine Arts School of the University of Ioannina.

The audio visual installation comprises four pieces and presents visual and acoustic elements from the trail-sidewalk of the Katsari park, next to the lake of Ioannina, in combination with sounds and pictures from the natural and man-made environment of the area. Additionally, one of the pieces actively involves the observer so that they create sounds and go through a new personal acoustic experience.

The purpose of this project is to expand the perception of the individual, have him interact with the natural and occasional environment of this specific public road and to redefine their relationship to it.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ / ABSTRACT	7
ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΙΚΟΝΩΝ.....	11
Εισαγωγή	13
Κεφάλαιο 1. Τέχνη, δημόσιος χώρος και ήχος	15
1.1 Ηχοτοπίο	15
1.2. Ηχοπερίπατος – Ηχοπεριήγηση (soundwalk)	16
Κεφάλαιο 2. Διαμορφώνοντας οπτικοακουστικές εμπειρίες.....	17
2.1 Hildegard Westerkamp	17
2.2 Francis Alÿs	19
Κεφάλαιο 3. Το έργο «Υποσχέσεις, Πρελούδιο – ιντερλούδιο της λίμνης»	23
3.1 Περιγραφή πεδίου έρευνας και αφόρμησης του έργου	23
3.2 Ερευνώντας και ανασυνθέτοντας το ηχοτοπίο της περιοχής και τους ρυθμούς του κιγκλιδώματος.....	33
3.2.1 Συνθέτοντας ρυθμούς, ήχους και μελωδίες.....	34
3.2.2 παρατήρηση, καταγραφή και μελέτη του ηχοτοπίου της περιοχής.....	36
3.3 Εικαστική-ακουστική εγκατάσταση «υποσχέσεις».....	37
Βιβλιογραφία – διαδικτυογραφία	42

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικ. 1 Francis Alÿs, Railings, 2004.....	19
Εικ. 3 Francis Alÿs , A Personal Repertoire of Possible Behaviour While Walking the Streets in London Town	20
Εικ. 4 Millennium Bridge, Λονδίνο.....	22
Εικ. 5 Χάρτης περιοχής, πάρκο Κατσάρη, πηγή: google maps	24
Εικ. 6 Πάρκο Κατσάρη, Ιωάννινα	25
Εικ. 7 Πάρκο Κατσάρη, το μεταλλικό προστατευτικό κιγκλίδωμα, ...	26
Εικ. 8 Πάρκο Κατσάρη, το μεταλλικό προστατευτικό κιγκλίδωμα, ...	26
Εικ. 9 το μεταλλικό κιγκλίδωμα με παγωμένα κύματα πάνω του	27
Εικ. 10 το μεταλλικό κιγκλίδωμα. Διακριτές είναι οι φθορές και αλλοιώσεις όπως και τα λουκέτα.	27
Εικ. 11 λουκέτο και σχοινί στο κιγκλίδωμα	28
Εικ. 12 λουκέτο στο κιγκλίδωμα	29
Εικ. 13 λουκέτα στο κιγκλίδωμα.....	30
Εικ. 14 λουκέτο με εμφανή τα χαραγμένα αρχικά ονομάτων.....	31
Εικ. 15 τρία λουκέτα. Ευδιάκριτα στην μία εγχάρακτα καλλιγραφικά τα ονόματα και η ημερομηνία «27/12/2008»	32
Εικ. 16 λουκέτο με ζωγραφισμένη καρδιά	32
Εικ. 17 Κυματομορφή ηχητικού αποσπάσματος.....	34
Εικ. 18 Φασματογράφημα του παραπάνω αποσπάσματος.....	34
Εικ. 19 χαρακτηρίζοντας τις σφαιρικές απολήξεις του κιγκλιδώματος	35
Εικ. 20.....	35
Εικ. 21.....	36
Εικ. 22 στιγμιότυπο από το βίντεο	38
Εικ. 23 Οπτικοακουστικό πάνελ Νο1.....	39
Εικ. 24 Οπτικοακουστικό πάνελ Νο2	40

Εισαγωγή

Η εγκατάσταση με γενικό τίτλο «Υποσχέσεις» και υπότιτλο «Πρελούδιο – ιντερλούδιο της λίμνης» και η συνοδευτική εργασία παρουσιάζουν την αλληλεπίδραση μεταξύ του θεατή – ακροατή και του έργου, που οικοδομείται από το συνδυασμό οπτικής, ακουστικής και βιωματικής εμπειρίας. Μέσω βιωματικών δράσεων ο επισκέπτης από παθητικός θεατής-ακροατής, μεταβάλλεται σε ενεργό δημιουργό κίνησης και ήχου, με αποτέλεσμα να εμπλέκεται ο ίδιος σε μια ιδιότυπη δημιουργική κατάσταση.

Η εργασία αυτή είναι απόρροια προηγούμενων ερευνών γύρω από ζητήματα διαμόρφωσης οπτικοακουστικής εμπειρίας που με απασχόλησαν ιδιαίτερα στο πλαίσιο του Μ.Π.Σ. και είχαν ως αποτέλεσμα έργα που επαναπροσδιορίζουν τη σχέση του θεατή – ακροατή με ένα χώρο φυσικό ή εικονικό. Καθοριστικό ρόλο είχαν έργα που δημιούργησα παράλληλα με στόχο τη διαμόρφωση νέας εμπειρίας του θεατή, παρέχοντας του την ελάχιστη δυνατόν πληροφορία ή και μετατρέποντας τον από θεατή σε ακροατή της κατάστασης συγκεκριμένων δημόσιων χώρων.

Για την παρούσα εικαστική πρόταση αφόρμηση αποτέλεσαν στοιχεία από την παραλίμνια περιοχή της πόλης των Ιωαννίνων, κάτω από το κάστρο της, που συνηθίζω να επισκέπτομαι, όπως πολλοί κάτοικοι και επισκέπτες της πόλης. Τον μονοπάτι-πεζόδρομο το διαχωρίζει από τη λίμνη μεταλλικό προστατευτικό κιγκλίδωμα (φράχτης), που προσομοιάζει τα καλάμια της λίμνης και εμποδίζει την πτώση των περαστικών στο νερό.

Η εγκατάσταση που προτείνω αντλεί οπτικά μορφολογικά στοιχεία από το μεταλλικό προστατευτικό κιγκλίδωμα και ηχητικά στοιχεία από το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον του χώρου και τους επισκέπτες του. Αποτελείται από τέσσερα έργα, που εκτίθενται σε διαφορετικό χώρο και συνδυάζουν τη ρυθμικότητα του κιγκλιδώματος με ήχους της παραλίμνιας περιοχής. Παράλληλα εμπλέκει τις οπτικές και ακουστικές πληροφορίες του εκάστοτε εκθεσιακού χώρου. Δημιουργείται έτσι ένα νέο, μοναδικό κάθε φορά, σύνολο οπτικής και ακουστικής εμπειρίας.

Στα έργα η αρχική μορφή και ταυτότητα της παραλίμνιας περιοχής και του μεταλλικού φράχτη μετασηματίζεται οπτικά – γεωμετρικά – αισθητικά μέσω των ήχων σε κάτι νέο, διαφορετικό, προτρέποντας οπτικά και ηχητικά το θεατή να εμπλακεί βιωματικά και να αλληλοεπιδράσει με το έργο.

Τον καλεί μέσω της όρασης και της ακοής να συμπεριφερθεί ως αναγνώστης, ως ερευνητής και παράλληλα ως δημιουργός.

Στο πρώτο κεφάλαιο παρέχεται μια σύντομη εισαγωγή στις ηχητικές εγκαταστάσεις, στα ηχοτοπία και στους ηχοπεριπάτους με αναφορές στην ιστορία τους και στην παρουσία τους στις τέχνες και στη σχέση τους με το δημόσιο χώρο. Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται η αλληλεπίδραση οπτικής και ακουστικής εμπειρίας μέσα από ενδεικτικά έργα καλλιτεχνών που λειτουργούν ως σημεία αναφοράς στη παρούσα εργασία. Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύονται λεπτομερώς τα έργα και η έρευνα που προηγήθηκε.

Κεφάλαιο 1. Τέχνη, δημόσιος χώρος και ήχος

Ο δημόσιος χώρος είναι ο χώρος του γίνεσθαι, αλλάζει συνεχώς και αποτελεί χώρο πράξης και κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Μας προκαταβάλλει ότι θα συναντήσουμε διαφορετικές καταστάσεις ανάλογα τη μέρα και την ώρα και όσα συμβαίνουν σ αυτόν επιδρούν σε όσους τον περιδιαβαίνουν.

Επιστήμες όπως η ανθρωπιστική γεωγραφία και η περιβαλλοντική ψυχολογία¹ μελετούν τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι αλληλεπιδρούν με το χώρο και το φυσικό, ανθρωπογενές και κοινωνικό τους περιβάλλον. Καλλιτέχνες όπως ο όπως ο J. Beuys και ο Christo αντιλαμβάνονται πως, μέσα από εφήμερες δράσεις, περφόρμανς, και site-specific παρεμβάσεις, στο δημόσιο χώρο μπορούν να επιδράσουν σε κοινωνικά ζητήματα και να καλέσουν τον απλό θεατή να λάβει μέρος, να συμμετέχει ενεργά, να γίνει συμμετοχός της δημιουργίας. Με την τεχνική της περφόρμανς και της εννοιολογικής τέχνης καλλιτέχνες όπως ο Vito Acconci² εντάσσουν το ίδιο τους το σώμα στα έργα τους που δημιουργούνται και λαμβάνουν χώρα στο δημόσιο χώρο.

1.1 Ηχοτοπία

Ο όρος Ηχοτοπία περιγράφει τους ήχους ενός περιβάλλοντος που μπορεί να είναι είτε φυσικό είτε τεχνητό – κατασκευασμένο. Πρώτες αναφορές στον όρο έχουμε τη δεκαετία του '60 από τον Μάρεϊ Σάφερ (Murray R. Schafer) που παρουσίασε τη σημασία του ήχου στην καθημερινή ζωή και μέσα από μελέτες τους διέκρινε σε δύο βασικές κατηγορίες, σε ήχους προσκηνίου και σε ήχους παρασκηνίου. Οι ήχοι παρασκηνίου³ είναι αυτοί που διηγούνται, που αφηγούνται το χώρο και μέσω της ακοής μας κάνουν να αντιληφθούμε αν βρισκόμαστε σε ένα δρόμο με κίνηση ή σε μια παραλία μακριά από τον αστικό ιστό.

Αρχικά, οι πρώτες καταγραφές ηχοτοπιών αποσκοπούσαν στην πιστή ανάδειξη των ήχων ενός περιβάλλοντος και με κατάλληλες τεχνικές στούντιο βελτίωναν αρχική καταγραφή αφαιρώντας οτιδήποτε θεωρούσαν ως θόρυβο, ως ηχητική πληροφορία άσχετη με το περιβάλλον ηχογράφησης.

Δημιουργώντας και προσθέτοντας νέες ηχητικές πηγές σε ένα χώρο εμπλουτίζονται οι υπάρχοντες ήχοι προσκηνίου και τότε έχουμε μια ηχητική σύνθεση, ένα σύνθετο ηχητικό περιβάλλον που επιδρά διαφορετικά στη σχέση χώρου – ακροατή. Η τελική αυτή ηχητική σύνθεση ως προϊόν μιας

---

¹ Έφη Συγκολλίτου, Περιβαλλοντική Ψυχολογία, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1997

² Vito Acconci, Following Piece MOMA, 1969 <https://www.moma.org/collection/works/146947>

³ Sonnenschein 2001, Chion 1994

δημιουργικής διαδρομής (ιδέα, σύνθεση, παραγωγή, παρουσίαση) αποτελεί ένα ηχητικό πολιτιστικό προϊόν, μια πολιτιστική διεπαφή ανθρώπου και περιβάλλοντος.⁴

Σχετικά πρόσφατα ο Almo Farina ορίζει το ηχοτοπίο ως τη συνολική ηχητική ενέργεια που παράγεται από ένα τοπίο.⁵ Το 2014 ορίστηκε από το πρότυπο ISO 12913-1 ως «[το] ακουστικό περιβάλλον όπως γίνεται αντιληπτό ή το βιώνει ή γίνεται κατανοητό από ένα άτομο ή άτομα.»⁶

1.2. Ηχοπερίπατος – Ηχοπεριήγηση (soundwalk)

Το soundwalk είναι ένας περίπατος με έμφαση στην ακρόαση του περιβάλλοντος. Ο όρος χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από μέλη του World Soundscape Project υπό την ηγεσία του συνθέτη R. Murray Schafer στο Βανκούβερ τη δεκαετία του 1970.

Ο Schafer ενδιαφέρθηκε ιδιαίτερα για τις επιπτώσεις που έχουν τα ηχητικά τοπία της βιομηχανικής κοινωνίας στα παιδιά και τη σχέση των παιδιών με τον κόσμο μέσω του ήχου. Ήταν υποστηρικτής του «καθαρισμού των αυτιών» (να καθαρίζει κανείς τα αυτιά του γνωστικά) και είδε τον «ηχοπερίπατο» ως σημαντικό μέρος αυτής της διαδικασίας επαναδραστηριοποίησης των ακουστικών μας αισθήσεων για να βρούμε τη θέση μας στον κόσμο.

Η Hildegard Westerkamp, από την ίδια ομάδα καλλιτεχνών και ιδρύτρια του Παγκόσμιου Φόρουμ Ακουστικής Οικολογίας, ορίζει το soundwalking ως "... κάθε εκδρομή με κύριο σκοπό την ακρόαση του περιβάλλοντος. Εκθέτει τα αυτιά μας σε κάθε ήχο γύρω μας, ανεξάρτητα από το πού είμαστε."

Ο βασικός σκοπός του soundwalk είναι να ενθαρρύνει τον συμμετέχοντα να ακούει διακριτικά, και επιπλέον, να αξιολογεί τους ήχους που ακροάζεται και να διακρίνει τη συμβολή τους στην ισορροπία ή την ανισορροπία του ηχητικού περιβάλλοντος.

Προκειμένου να επεκταθεί η εμπειρία ακρόασης, η παραγωγή ήχου μπορεί επίσης να γίνει σημαντικό μέρος ενός soundwalk. Σκοπός του είναι να εξερευνήσει ήχους που σχετίζονται με το περιβάλλον και, από την άλλη, να συνειδητοποιήσει τους δικούς του ήχους (φωνή, βήματα κ.λπ.) στο περιβαλλοντικό πλαίσιο. Ένας ηχητικός περίπατος μπορεί να οργανωθεί με τη μορφή χάρτη τον οποίο ο

⁴ Μπούμπαρης Ν, Πολιτιστική Αναπαράσταση, Αθήνα 2006, Εκδ. Κριτική,

⁵ Soundscape Ecology: Principles, Patterns Methods and Applications", Farina, 2014

⁶ Acoustics – Soundscape – Part 1: definition and conceptual framework ISO 12913-1:2014.

συμμετέχων χρησιμοποιεί τόσο για να καθοδηγηθεί στη διαδρομή όσο και για να του επιστήσει την προσοχή σε χαρακτηριστικά στοιχεία ακουστικού ενδιαφέροντος. Ο χάρτης μπορεί επίσης να λειτουργεί ως παρτιτούρα, κατευθύνοντας τις δραστηριότητες ακρόασης και δημιουργίας ήχου του καλλιτέχνη με τρόπο που δεν περιορίζεται σε μια συγκεκριμένη τοποθεσία.

Το Soundwalking έχει χρησιμοποιηθεί ως καλλιτεχνικό μέσο από εικαστικούς καλλιτέχνες και δημιουργούς ντοκιμαντέρ, όπως η Janet Cardiff⁷. Η Westerkamp χρησιμοποίησε soundwalks για να δημιουργήσει πολλά κομμάτια soundart⁸. Τα "Cricket Voice"⁹, "A Walk Through the City"¹⁰ και "Beneath the Forest Floor"¹¹ είναι όλα έργα εμπνευσμένα από το soundwalk.

Η 18^η Ιουλίου έχει καθιερωθεί ως «Παγκόσμια Ημέρα Ακρόασης» - «World Listening Day»¹², και επιλέχθηκε προς τιμή του Murray Schafer η ημέρα των γενεθλίων του. Από το 2017, ένα επαναλαμβανόμενο ετήσιο παγκόσμιο φεστιβάλ και κοινοτική εκδήλωση, το Sound Walk September¹³, γιορτάζει τους ηχοπεριπάτους κάθε είδους.

Κεφάλαιο 2. Διαμορφώνοντας οπτικοακουστικές εμπειρίες

2.1 Hildegard Westerkamp

Η Hildegard Westerkamp είναι συνθέτης, καλλιτέχνης του ραδιοφώνου, οικολόγος ήχου, και αναπόσπαστο μέλος του World Soundscape Project.. Έχει επηρεαστεί από τη μελέτη των έργων συνθετών όπως οι Pauline Oliveros, John Cage και Barry Truax και συνεργάστηκε με τον R. Murray Schafer στο World Soundscape Project στο Πανεπιστήμιο Simon Fraser. Μέσω της δουλειάς της με τον Schafer και με το ραδιόφωνο, ανέπτυξε ένα βαθύ ενδιαφέρον για τον θόρυβο και το ακουστικό περιβάλλον, που επηρέασε σε μεγάλο βαθμό το στυλ σύνθεσής της.

Στο μεγαλύτερο μέρος της συνθετικής της παραγωγής ασχολείται με πτυχές του ακουστικού περιβάλλοντος: με αστικά, αγροτικά ή άγρια τοπία, με φωνές παιδιών, ανδρών και γυναικών, με θόρυβο ή σιωπή, μουσική και ήχους μέσω ή με ήχους διαφορετικών πολιτισμών, κ.ά. Από τη δεκαετία

---

⁷ Janet Cardiff, https://en.wikipedia.org/wiki/Janet_Cardiff

⁸ Sound art https://en.wikipedia.org/wiki/Sound_art

⁹ Cricket Voice, Hildegard Westerkamp, <https://youtu.be/pJ18yFwMwqY>

¹⁰ A Walk Through The City, Hildegard Westerkamp, <https://youtu.be/TxqZJdiKo9c>

¹¹ Beneath the Forest Floor, Hildegard Westerkamp, <https://youtu.be/n-U8iTyqKRA>

¹² World Listening Day, July 18, <https://worldlisteningday.org/>, <https://www.worldlisteningproject.org/world-listening-day/>

¹³ Sound Walk September, <https://walklistencreate.org/sound-walk-september/>

του 1980, ανέπτυξε ενδιαφέρον για τη μουσική για ζωντανές εμφανίσεις και για τη δημιουργία εγκαταστάσεων και άλλων «συνθετικών περιβαλλόντων» για συγκεκριμένες τοποθεσίες.

Φανατική υποστηρίκτρια της ακουστικής οικολογίας και του ηχοπεριπάτου ως μέσου ανακάλυψης και διερεύνησής του. Όπως η ίδια αναφέρει στο *Soundwalking as Ecological Practice*¹⁴ «Ευφυής στην πράξη του ηχητικού περιπάτου είναι η υπόθεση ότι το περιβάλλον αξίζει να ακούγεται σε κάθε δευτερόλεπτο του ηχητικού περιπάτου. Ή, για να το θέσω αλλιώς, ότι αξίζει τον κόπο να αφιερώσουμε ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα στην πράξη της ακρόασης, ανεξάρτητα από το τι μπορεί να συναντήσει το αυτί. Σε αυτή την πράξη, ο ακροατής που περπατά αναπτύσσει δυνητικά μια συνειδητή σχέση με το περιβάλλον»

Μουσικά έργα, εγκαταστάσεις και εκδόσεις της προβάλλονται στην ιστοσελίδα της¹⁵

- **At the Edge of Wilderness**¹⁶

Στο έργο διερευνά και συνθέτει ήχους σε εγκαταλειμμένα ορυχεία πόλεις φαντάσματα στη Νότια Βρετανική Κολομβία του Καναδά. Οι φωτογραφίες είναι του Florence Debeugny.

Είναι μια προβολή διάρκειας 52 λεπτών που γίνεται ταυτόχρονα από πέντε προβολείς διαφανειών. Οι διαφάνειες εναλλάσσονται διαφορετικά σε κάθε προβολέα ενώ ταυτόχρονα ακούγεται μουσική σύνθεση όπου μεταχειρίζεται δομές κτιρίων, μέταλλα κ.ά ως μουσικά όργανα. Παίζει πάνω τους χτυπώντας τα με διάφορα αντικείμενα, παράγοντας ιδιαίτερες και συναρπαστικές αντηχήσεις.

¹⁴ Hildegard Westerkamp, *Soundwalking as Ecological Practice*, 2006 shorturl.at/mRW79

¹⁵ <https://www.hildegardwesterkamp.ca/>

¹⁶ Hildegard Westerkamp, *At the Edge of Wilderness*, <https://www.youtube.com/watch?v=RWaoDQbsk0>

Παράλληλα καταγράφει τα βήματά της πάνω σε χώμα, φύλλα κ.ά' περιγράφοντας ακουστικά τη διαδρομή της.¹⁷

2.2 Francis Alÿs

Το έργο του Francis Alÿs χαρακτηρίζεται ως πολυδιάστατο και εμπεριέχει στοιχεία από το χώρο της τέχνης, της αρχιτεκτονικής και της κοινωνικής πρακτικής. Χρησιμοποιώντας ένα ευρύ φάσμα μέσων, από τη ζωγραφική μέχρι την performance art, τα έργα του ερευνούν τον κοινό χώρο και εξετάζουν την ένταση μεταξύ της πολιτικής και της ποιητικής, της ατομικής δράσης και της ανικανότητας. Ο Alÿs χρησιμοποιεί το περπάτημα ως επίκεντρο της δουλειάς του σε όλη την καριέρα του. Πολλά από τα έργα του περιλαμβάνουν έντονη παρατήρηση και καταγραφή του κοινωνικού, πολιτιστικού και οικονομικού ιστού συγκεκριμένων τοποθεσιών, που συνήθως λαμβάνουν χώρα κατά τη διάρκεια περιπάτων σε αστικές περιοχές.

- **Railings**

Το Railings είναι μια βίντεο εγκατάσταση όπου παρουσιάζεται η καταγραφή μιας performance κατά τη διάρκεια της οποίας ο Alÿs περπάτησε σε διάφορες πλατείες και δρόμους του Λονδίνου τραβώντας ένα ξύλινο μπαστούνι κατά μήκος των κιγκλιδωμάτων μπροστά από τα σπίτια. Σε παράλληλο χώρο εκτίθεντο σε βιτρίνα οι χάρτες, οι φωτογραφίες και τα σκίτσα που ενημέρωσαν την εξέλιξη της ταινίας. Οι βίντεο καταγραφές και τα έργα έγιναν σε συνεργασία με τους Rafael Ortega και Artangel.

Εικ. 1 Francis Alÿs, Railings, 2004¹⁸

¹⁷ <https://www.hildegardwesterkamp.ca/resources/PDFs/installations/at-the-edge-CMC-BC106673.pdf>

¹⁸ Πηγή εικόνας: <https://www.tate.org.uk/>

- «A Personal Repertoire of Possible Behaviour While Walking the Streets in London Town»

Κάτω από τον τίτλο «*A Personal Repertoire of Possible Behaviour While Walking the Streets in London Town*», 2005 σε μια σειρά από εννέα έργα σε χαρτί ο Francis Alÿs καταγράφει και τεκμηριώνει τις «προσωπικές» του παρατηρήσεις στις βόλτες του στο Λονδίνο το 2005.¹⁹

Εικ. 2 [Francis Alÿs](#), *A Personal Repertoire of Possible Behaviour While Walking the Streets in London Town*²⁰

¹⁹ Francis Alÿs: *Seven Walks*, Λονδίνο 2004–5, κατάλογος έκθεσης, 21 Portman Square, Λονδίνο 2005.

²⁰ Πηγή εικόνας: <https://media.tate.org.uk/>

2.3. Bill Fontana

Ο Bill Fontana, είναι μουσικοσυνθέτης και καλλιτέχνης, μαθητής του πρωτοπόρου συνθέτη, συγγραφέα και καλλιτέχνη John Cage. Είναι γνωστός από τις αρχές της δεκαετίας του '70 για τα πρωτοποριακά του πειράματα στον ήχο και τις ηχητικές εγκαταστάσεις του. Στα έργα του χρησιμοποιεί τον ήχο ως μέσο για να αλληλεπιδράσει, να διαμορφώσει και να μεταμορφώσει τις αντιλήψεις μας για όσα αντιλαμβανόμαστε μέσω της όρασης για το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον.

Όπως ο ίδιος αναφέρει το να ακούς ένα ήχο ενώ βρίσκεσαι σε άλλο μέρος κοιτώντας διαφορετική θέα αυτό αποτελεί από μόνο του μια οπτικοακουστική εμπειρία. Έτσι σε πολλά έργα του συνηθίζει να μεταφέρει ήχους μακριά από την πηγή τους, από ένα περιβάλλον σε ένα άλλο προκαλώντας τις αισθήσεις του θεατή/ακροατή ο οποίος δεν έχει οπτική παρά μόνο ακουστική επαφή με το περιβάλλον προέλευσης των ήχων.

Αν και ξεκίνησε την καλλιτεχνική του καριέρα ως μουσικοσυνθέτης θεωρεί ότι η ηχογράφηση ενός ήχου προσφέρει την ίδια ψυχική ικανοποίηση με τη συγγραφή μουσικής και κάποιες τις ηχογραφήσεις του τυχάνει να γίνονται αποδεκτές από τον ίδιο ως μουσική σύνθεση.

- **SOUND SCULPTURE WITH RESONATORS²¹ (1972-1978)**

Αποτελείται από σειρά μικρών εγκαταστάσεων που έγιναν σε εναλλακτικούς χώρους και μικρές γκαλερί. Χρησιμοποιώντας ως ηχητικά αντικείμενα βάζα σχήματος καμπάνας και μεγάλα

---

²¹ Bill Fontana, SOUND SCULPTURE WITH RESONATORS <https://www.resoundings.org/Pages/Untitled1.html>

μπουκάλια κρασιού εκμεταλλεύεται την ικανότητά τους να μετατρέπουν, μέσω αντήχησης, ακόμη και τον θόρυβο της κυκλοφορίας της πόλης σε μουσικά αποτελέσματα. Οι εγκαταστάσεις περιελάμβαναν την τοποθέτηση αντικειμένων αντήχησης στην οροφή ή κάποιο άλλο εξωτερικό μέρος ενός κτιρίου και την τοποθέτηση μικρών μικροφώνων μέσα σε κάθε αντικείμενο που μετέδιδαν τη μουσική αντήχηση σε έναν άλλο εσωτερικό χώρο.

- **Harmonic Bridge, Tate Λονδίνο, 2006²²**

Στο έργο αυτό μεταφέρει τις ανεπαίσθητες στο ανθρώπινο αυτί δονήσεις της πεζογέφυρας London Millennium Footbridge²³ που προκαλούνται από τα βήματα των πεζών, το διάβα των ποδηλάτων, την κίνηση του ανέμου και τα μηχανικά εξαρτήματα της γεφυρας, στην αίθουσα Turbine Hall του Tate Modern και στην κεντρική αίθουσα του σταθμού Southwark του μετρό του Λονδίνου. Για να γίνουν ακουστικά αντιληπτές οι δονήσεις χρησιμοποιεί ειδικούς αισθητήρες ήχου και μετατροπείς. Οι ήχοι από τις δονήσεις της γέφυρας συντονίζονται και συνδιαλέγονται με τα χαρακτηριστικά και την αρχιτεκτονική των δύο χώρων στους οποίους παρουσιάζεται το έργο.

Εικ. 3 Millennium Bridge, Λονδίνο²⁴

---

²² Bill Fontana, Harmonic Bridge, 2006 https://resoundings.org/Pages/Harmonic_Bridge1.htm

²³ Wikipedia, London Millennium Footbridge https://en.wikipedia.org/wiki/Millennium_Bridge,_London

²⁴ πηγή εικόνας: <https://commons.wikimedia.org/wiki/User:Ibex73>

Κεφάλαιο 3. Το έργο «Υποσχέσεις, Πρελούδιο – ιντερλούδιο της λίμνης»

3.1 Περιγραφή πεδίου έρευνας και αφόρμησης του έργου

Για την παρούσα εργασία ερέθισμα αποτέλεσαν οπτικά και ηχητικά στοιχεία από την παραλίμνια περιοχή της πόλης των Ιωαννίνων, κάτω από το κάστρο της, στο πάρκο Κατσάρη²⁵. Αγαπημένη περιοχή όπου συνηθίζω σχεδόν καθημερινά να επισκέπτομαι για αναδιάταξη σκέψεων, περπάτημα και χαλάρωση. (εικ 1)

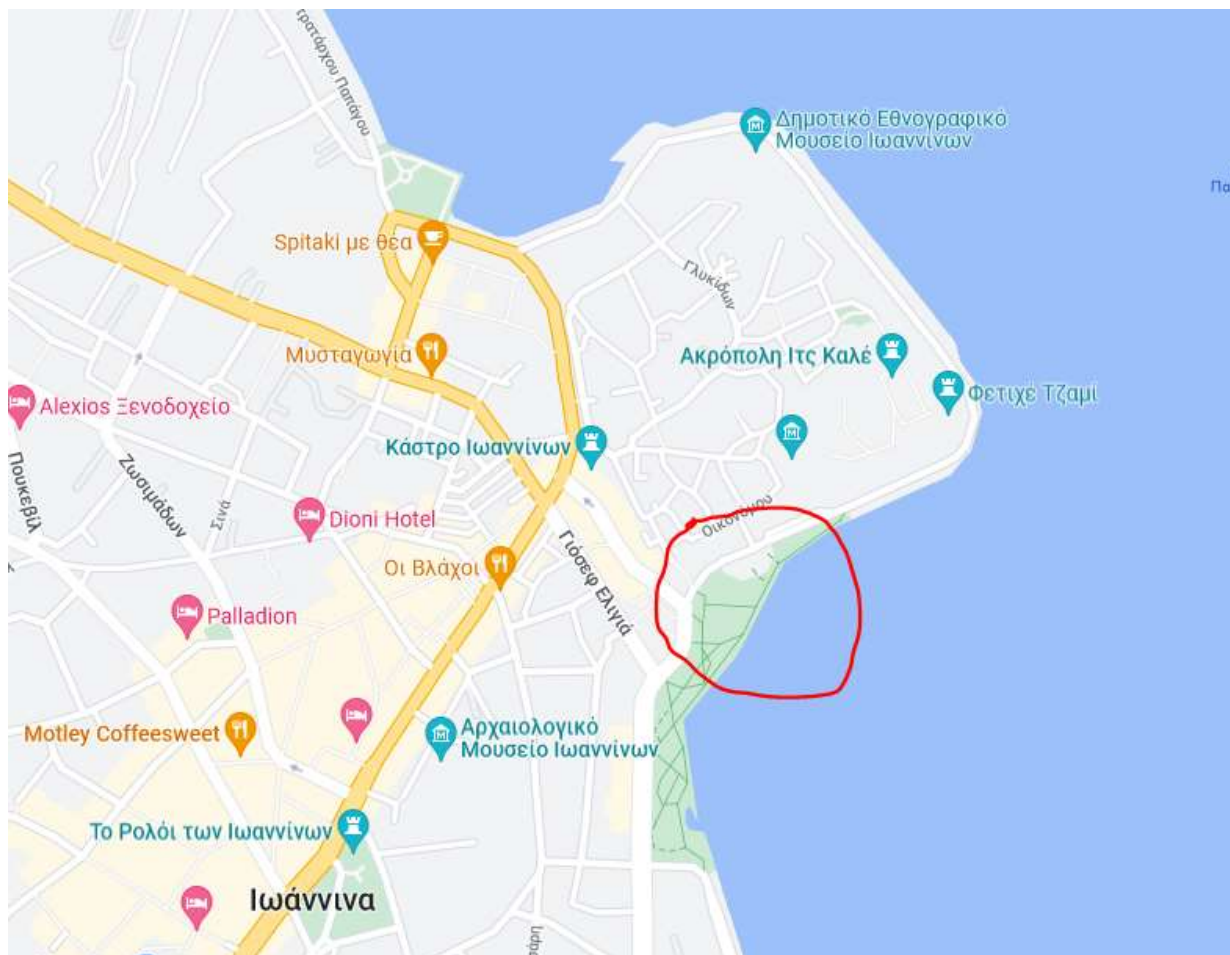
Στη διαδρομή, ανάλογα την ώρα και ημέρα, συναντάς κατοίκους ή και επισκέπτες της πόλης που συνηθίζουν να κάνουν, συζητώντας διάφορα θέματα, τις περιπατητικές εξορμήσεις, ατομικές ή οικογενειακές, για άσκηση ή για χαλάρωση. (εικ. 3-4)

Τον πεζόδρομο - ποδηλατόδρομο χωρίζει από τη λίμνη ένα μεταλλικό προστατευτικό κιγκλίδωμα (φράχτης) που προσομοιάζει τα καλάμια της λίμνης και εμποδίζει την πτώση των περαστικών στο νερό. Είχε τοποθετηθεί πριν χρόνια, μετά από όταν μπαζώθηκε η ακτή και δημιουργήθηκε ο πεζόδρομος και ο ποδηλατόδρομος. Σε πολλά σημεία έχει σπάσει, έχει στραβώσει και γενικά φέρει έντονα τα σημάδια του χρόνου που πέρασε, την επίδραση των στοιχείων της φύσης αλλά και ανθρώπινης δραστηριότητας. Το χειμώνα το χτυπάνε ασταμάτητα ο δυνατός αέρας και τα κύματα της λίμνης, οι χαμηλές θερμοκρασίες παγώνουν το νερό πάνω του που όταν ξεπαγώσει φεύγει παίρνοντάς κομμάτια μαζί του. (Εικ. 5-6)

Πάνω στο κιγκλίδωμα διακρίνονται κρεμασμένα κλειδωμένα λουκέτα, κλειδωμένες υποσχέσεις. Κάποια πολύ παλιά, σκουριασμένα κάποια πρόσφατα. Φέρουν χαραγμένες ημερομηνίες και τα αρχικά των ονομάτων αυτών που υπόσχονται, κατοίκων, περαστικών από την περιοχή ή την πόλη, ίσως και από τη ζωή. (εικ 7-12)

---

²⁵ Πάρκο Κατσάρη ,Ιωάννινα <https://goo.gl/maps/Lcfw9qJiy4maH1Xu9>

Εικ. 4 Χάρτης περιοχής, πάρκο Κατσάρη, πηγή: google maps

Εικ. 5 Πάρκο Κατσάρη, Ιωάννινα

Εικ. 6 Πάρκο Κατσάρη, το μεταλλικό προστατευτικό κιγκλίδωμα,

Εικ. 7 Πάρκο Κατσάρη, το μεταλλικό προστατευτικό κιγκλίδωμα,

Εικ. 8 το μεταλλικό κιγκλίδωμα με παγωμένα κύματα πάνω του²⁶

Εικ. 9 το μεταλλικό κιγκλίδωμα. Διακριτές είναι οι φθορές και αλλοιώσεις όπως και τα λουκέτα.

²⁶ πηγή: <https://www.epiruspost.gr>

Εικ. 10 λουκέτο και σχοινί στο κιγκλίδωμα

Εικ. 11 λουκέτο στο κιγκλίδωμα

Εικ. 12 λουκέτα στο κιγκλίδωμα

Εικ. 13 λουκέτο με εμφανή τα χαραγμένα αρχικά ονομάτων

Εικ. 14 τρία λουκέτα. Ευδιάκριτα στην μία εγχάρακτα καλλιγραφικά τα ονόματα και η ημερομηνία «27/12/2008»

Εικ. 15 λουκέτο με ζωγραφισμένη καρδιά

3.2 Ερευνώντας και ανασυνθέτοντας το ηχοτοπίο της περιοχής και τους ρυθμούς του κιγκλιδώματος

Για τη διερεύνηση του ηχοτοπίου της περιοχής και του ρυθμού του κιγκλιδώματος πραγματοποιήθηκαν αρκετές επισκέψεις μελέτης πεδίου, σε διαφορετικές ημέρες και ώρες και με διαφορετικές καιρικές συνθήκες.

Υπάρχουν ώρες και ημέρες όπου το συγκεκριμένο μονοπάτι είναι γεμάτο περιπατητές, ποδηλάτες, κόσμο που αθλείται και άλλες που είναι έρημο. Περνώντας δίπλα από το κιγκλιδώμα τα κενά του δημιουργούν ανεπαίσθητους ήχους που αν θέλεις μπορείς να τους ακούσεις. Όσο πιο γρήγορα βαδίζεις ή αν τρέχεις, τόσο πιο γρήγορος γίνεται ο ρυθμός τους και έτσι διαμορφώνουν ανάλογο ηχητική αίσθηση.

Για να αποτυπωθεί και καταγραφεί αυτός ο ρυθμός ακολούθησα μια αγαπημένη συνήθεια που την έχουν ίσως αρκετοί. Πολλές φορές όταν τυχαίνει να περνώ δίπλα από κιγκλιδώματα συνηθίζω να περνώ ένα αντικείμενο πχ την άκρη της ομπρέλας, τα κλειδιά μου ή κάτι άλλο πάνω στις πλευρές και έτσι, όπως περπατώ δίπλα, αφουγκράζομαι τον ήχο που παράγεται. Ανάλογα με το υλικό, το μέσο, το βηματισμό, τα κενά που υπάρχουν κ.ά' απολαμβάνω διαφορετικούς ήχους και ρυθμούς. Έτσι κατέγραψα και το ρυθμό του συγκεκριμένου κιγκλιδώματος που αποτέλεσε το πρώτο ηχητικό έναυσμα²⁷ της δημιουργικής διαδικασίας.

Ερευνώντας σε βάθος τους ήχους του κιγκλιδώματος και για την πληρέστερη αποτύπωση τους χρησιμοποίησα και κάποιες ιδιαίτερες εφαρμογές όπως π.χ. η phonopaper by Alexander Zolotov²⁸. Με την εφαρμογή, εγκατεστημένη σε τηλεφωνική συσκευή, σκαναρίστηκαν περιοχές του κιγκλιδώματος ώστε να λάβω μια πλήρη καταγραφή των ήχων που μπορεί να δώσει όπως και την οπτικοποίησή τους ως κυματομορφές.

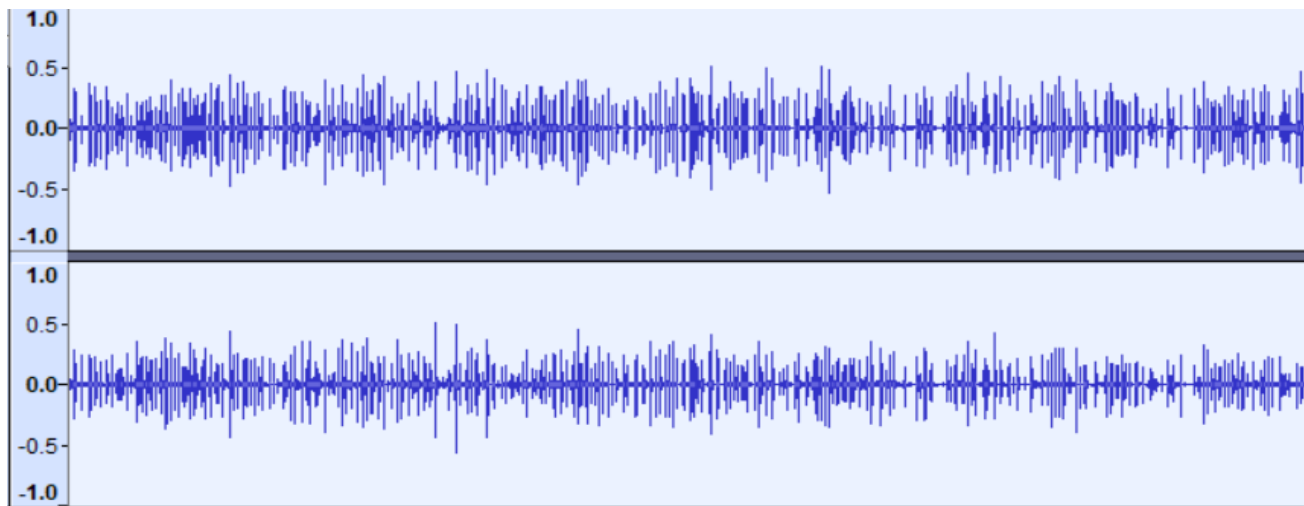
---

²⁷ <https://soundcloud.com/user-682284063/lakefront-walking>

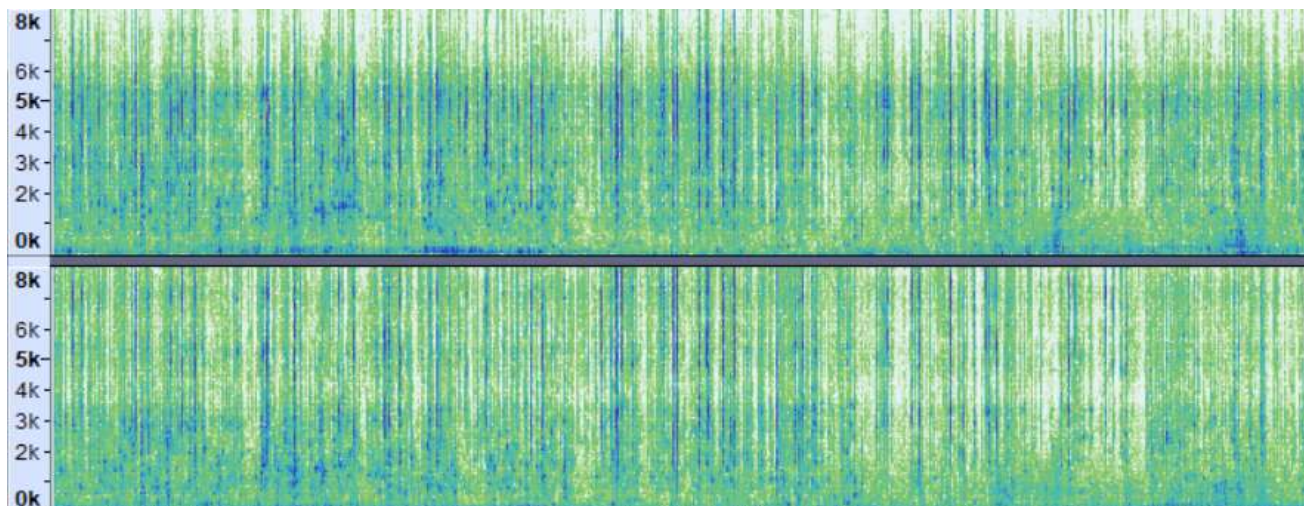
²⁸ <https://www.warmplace.ru/soft/phonopaper/>

3.2.1 Συνθέτοντας ρυθμούς, ήχους και μελωδίες

Μέσα από προσεκτική μελέτη της πρώτης σειράς ηχητικών καταγραφών²⁹ δημιουργήθηκαν εικόνες όπως οι παρακάτω που απεικονίζουν την κυματομορφή³⁰ και το φασματογράφημα³¹ των συχνοτήτων που συνθέτουν τον ήχο του κιγκλιδώματος.

Εικ. 16 Κυματομορφή ηχητικού αποσπάσματος

Εικ. 17 Φασματογράφημα του παραπάνω αποσπάσματος

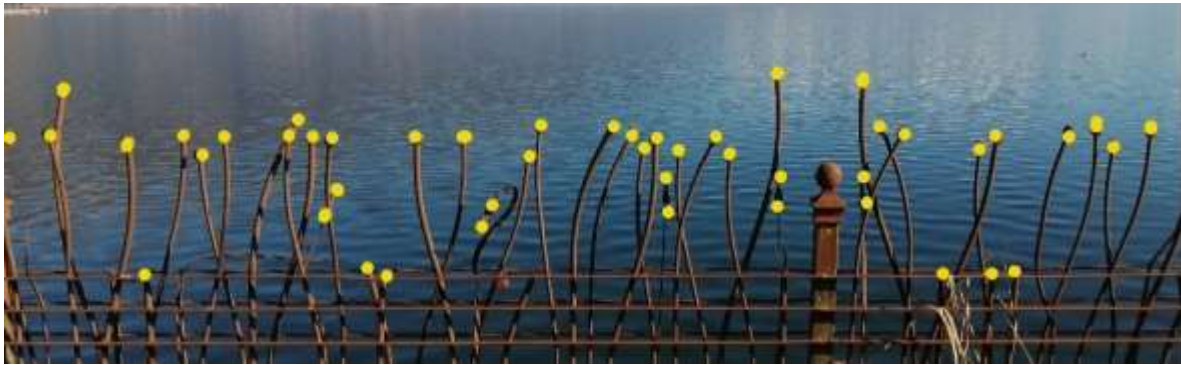
Με επεξεργασία του αρχικού ήχου δημιουργήθηκε ένα πιο πολύπλοκος ρυθμός³² ως προσπάθεια κατάδειξης του ήχου που μπορεί να δημιουργείται όταν τρέχεις δίπλα στο κιγκλιδώμα.

²⁹ <https://soundcloud.com/user-682284063/lakefront-walking>

³⁰ Κυματομορφή, <https://tinyurl.com/2p8j8sre>

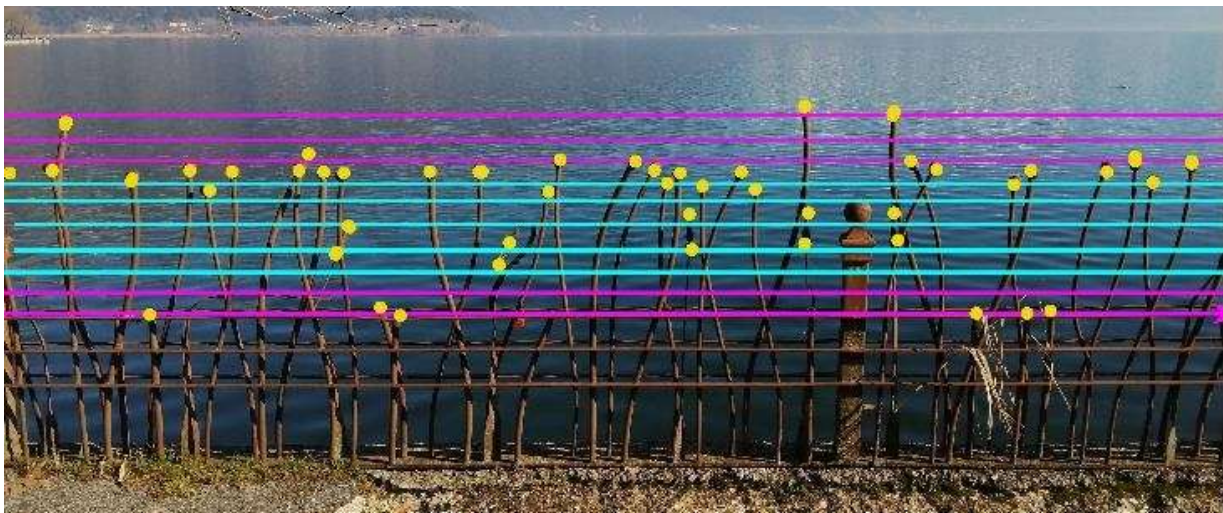
³¹ Φασματογράφημα. Ένας τρόπος απεικόνισης ήχων που παρέχει πληροφορίες σχετικά με τις συχνότητες που συνθέτουν τον ήχο <https://tinyurl.com/hv44ua6c>

Αναλύοντας τις παραπάνω ηχητικές καταγραφές από το κιγκλίδωμα και μετά από διεξοδική μελέτη των σφαιρικών απολήξεων - στοιχείων που βρίσκονται στις κορυφές των κάθετων μετάλλων του, τα σπασμένα στοιχεία και τα λουκέτα, παρατήρησα να προβάλλεται έντονα ένας ιδιαίτερος ρυθμός.

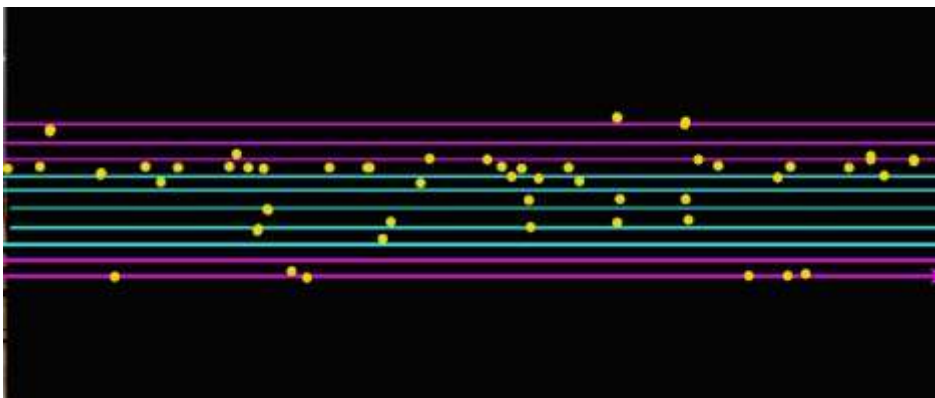

Εικ. 18 χαρακτηρίζοντας τις σφαιρικές απολήξεις του κιγκλιδώματος

Τα στοιχεία αυτά, σε συνδυασμό με τα οριζόντια, προσομοιάζουν με μουσικές νότες σε ένα πεντάγραμμο και τα μεταξύ τους κενά που δημιουργήθηκαν στο πέρασμα του χρόνου, από τις καιρικές συνθήκες και τις ανθρώπινες παρεμβάσεις, δημιουργούν ένα ιδιαίτερο και μοναδικό ρυθμικό μοτίβο που μπορεί να εκφραστεί με συγκεκριμένους ήχους ως μουσική σύνθεση (εικ 19-21).

Εικ. 19

Εικ. 20

Τα παραπάνω συμπεράσματα οδήγησαν στην αποτύπωση του ρυθμού και τη δημιουργία μελωδικού αποσπάσματος σε μουσική παρτιτούρα³³ και μελωδικό απόσπασμα με ενδεικτικό τίτλο “Rhythm by the lake”³⁴.

Η ηχητική σύνθεση του αποτυπώθηκε σε ένα ιδιαίτερο βίντεο που γίνεται κατανοητή η σχέση του κιγκλιδώματος και της σύνθεσης³⁵.

3.2.2 παρατήρηση, καταγραφή και μελέτη του ηχοτοπίου της περιοχής

Όπως προανέφερα στο χώρο συνηθίζουν οι κάτοικοι και οι επισκέπτες της πόλης να κάνουν τον περίπατό τους ατομικά ή οικογενειακά ή με φίλους, για άσκηση ή και για χαλάρωση.

Κατά τη διάρκεια του περιπάτου συνηθίζουν να συνομιλούν χαλαρά μεταξύ τους για απλά ή σύνθετα ζητήματα που τους απασχολούν. Καθισμένος σε μια άκρη παρατηρείς άλλους να ακούνε μουσική, άλλοι να μιλάνε στο κινητό τους τηλέφωνο, κάποιιοι άλλοι να γελάνε, άλλοι μιλάνε τρυφερά

³³ <https://musescore.com/user/44992022/scores/7653482>

³⁴ <https://soundcloud.com/user-682284063/rhythm-by-the-lake>

³⁵ <https://youtu.be/RvWHpzpWkr8>

στο κατοικίδιό τους που συνοδεύουν και κάποιοι άλλοι που τρέχουν και αγκομαχούν από την προσπάθεια που καταβάλλουν. Στο βάθος ακούγονται τα αυτοκίνητα και τα μηχανάκια που περνάνε και ο χώρος, είτε με κόσμο είτε χωρίς, είναι πάντα γεμάτος από το βουητό της πόλης που καταλήγει προς τη λίμνη. Τα πρωινά διακρίνονται ήχοι από τα πουλιά που φωλιάζουν στο πάρκο ενώ κάθε τόσο οι γλάροι που περνούν αφήνουν τη γνωστή κραυγή τους. Σμήνη από κουρούνες περνάνε το απόγευμα και κατευθύνονται στην άλλη πλευρά προς την «κυρά Φροσύνη» και την πλατεία Μαβίλη.

Όλο αυτό που περιγράφεται παραπάνω καταγράφηκε με τη βοήθεια συσκευής ως ήχος που συνθέτει το ιδιαίτερο ηχοτοπίο της περιοχής. Για την ολοκληρωμένη ηχητική αποτύπωση του περιβάλλοντος ήχου της περιοχής χρειάστηκε να γίνουν ηχοληψίες σε διαφορετικές ώρες, διαφορετικές ημέρες και εποχές.

Οι ηχοληψίες έγιναν με δύο μεθόδους:

α) ως πρώτη μέθοδος επιλέχθηκε ένα σταθερό σημείο και στήθηκε το μικρόφωνο. Καταγράφηκαν έτσι οι ήχοι από ότι περνούσε από εκείνο το σημείο. Βηματισμοί, ομιλίες, ήχου του φυσικού και του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος

β) Στη δεύτερη μέθοδο επέλεξα να κινούμαι παράλληλα με το κιγκλίδωμα σε όλη τη διάρκεια της καταγραφής του ηχοτοπίου. Καταγράφηκαν έτσι τα βήματά μου πάνω στην ασφαλτο, σε χώμα ή και σε φύλλα. Παράλληλα καταγράφηκαν ήχοι (βήματα, ομιλίες κ.ά) από όσους τυχαία βρίσκονταν στιγμιαία δίπλα μου ερχόμενοι με αντίθετη πορεία ή προσπερνώντας με, περπατώντας ή τρέχοντας. Η ηχητική καταγραφή αυτή χαρακτηρίζεται από ένα ιδιαίτερο ρυθμικό που είναι αποτέλεσμα των βημάτων που ακούγονται καθ' όλη τη διάρκειά της. Το φυσικό περιβάλλον δίνει και εδώ το παρόν με ήχους πουλιών ή και παφλασμούς ψαριών στα νερά της λίμνης.

Μετά από πολλές επισκέψεις και πολυάριθμες ηχοκαταγραφές κατέληξα με πλήθος ηχητικών αρχείων που μελέτησα σε βάθος. Στόχος η διερεύνησή της καταλληλότερης λύσης που θα μπορούσε να οδηγήσει ένα ακροατή σε προσωπική οπτικοποίηση και ανασύνθεση του χώρου που περιγράφουν οι ήχοι χωρίς να έχει άμεση επαφή με την εικόνα του αλλά και να εμπλέκεται ενεργά με τη σύνθεση.

3.3 Εικαστική-ακουστική εγκατάσταση «υποσχέσεις»

Παρατίθεται η σειρά από τέσσερα έργα που δημιουργήθηκαν ως αποτέλεσμα της έρευνας που προηγήθηκε.

Ο γενικός τίτλος των έργων είναι «υποσχέσεις» και πηγάζει από τις υποσχέσεις που καταγράφονται στα κλειδωμένα λουκέτα που βρίσκονται στο μεταλλικό κιγκλίδωμα αλλά και στις υποσχέσεις που δίνουν την ώρα που διαβαίνουν την περιοχή οι περιπατητές, είτε προς τον εαυτό τους είτε προς άλλους. Επειδή παράλληλα με τους ήχους του κιγκλιδώματος ή το ρυθμό του βηματισμού ακούγονται και ομιλίες των περαστικών επέλεξα στον υπότιτλο τους όρους πρελούδιο/ιντερλούδιο που αναφέρονται σε μουσικά οργανικά κομμάτια τα οποία αρχικά χρησιμοποιήθηκαν για το ζέσταμα των δακτύλων και τον έλεγχο του κουρδίσματος και της ποιότητας του ήχου του οργάνου^{36 37} πριν την έναρξη της κύριας μουσικής παράστασης.

- **Βίντεο Promises, prelude, op.22, N3**

Στο διάρκεια 1.75' βίντεο Promises, prelude, op.22, N3³⁸ καταγράφω τον εαυτό μου να περπατώ δίπλα από το κιγκλίδωμα και να το χρησιμοποιώ ως μουσικό όργανο ακουμπώντας πάνω του ένα κλαδί πλατάνου. Το κλαδί είναι απομεινάρια από τα πλατάνια της παραλίμνιας περιοχής των Ιωαννίνων που τα κόβουν από τη ρίζα γιατί πάσχουν από μεταχρωματικό έλκος πλατάνου (*Ceratocystis platani*)³⁹. Το βίντεο προβάλλεται σε συνεχή επανάληψη (loop). Το op = opus αναφέρεται στη μουσικότητα του και το 22 ως 22η σειρά από μια μεγάλη σειράς βιντεολήψεων που τυχαίνει να ταυτίζεται με το έτος δημιουργίας.

Εικ. 21 στιγμιότυπο από το βίντεο

³⁶ Joan Ambrosio Dalza *tastar de corde*, 1508

³⁷ Wikipedia, Prelude, [https://en.wikipedia.org/wiki/Prelude_\(music\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Prelude_(music))

³⁸ Promises, prelude, op.22, N3, Ιωάννινα, 2022 <https://youtu.be/XsvSSZIB2YY>

³⁹ Π. Τσόπελας, Ν. Σουλιώτη, Ν. Χατζηπαυλής, Περιοδική Έκδοση Ελληνικού Γεωργικού Οργανισμού ΔΗΜΗΤΡΑ, τεύχος 19, 2017

- **Οπτικοακουστικά πάνελ Νο 1 και Νο2**

Σε δύο πάνελ (No1 και No2) αποτυπώθηκε ο ρυθμός ενός μέρους του κιγκλιδώματος με τη μορφή κυκλικών οπών. Η εικόνα του παραπέμπει στην δυτική μουσική σημειογραφία⁴⁰ και οι νότες (φθόγγοι) παρουσιάζονται χωρίς χρονικές αξίες. Προσομοιάζει στην παρτιτούρα ενός μουσικού κουτιού (musicbox)⁴¹ ή ίσως και σε αυτή μιας λατέρνας.

Πίσω από το πάνελ τοποθετείται στερεοφωνικό ηχείο Bluetooth που αναμεταδίδει το ηχοτόπιο του πάρκου Κατσάρη, κοντά στο κιγκλίδωμα.

Στο πάνελ Νο1 (εικ 23) το ηχείο αναμεταδίδει ήχους από το πάρκο Κατσάρη μέσω μικρόφωνου που είναι τοποθετημένο σε σταθερό σημείο και αναμεταδίδει ότι συμβαίνει κοντά του και γύρω του. Εναλλακτικά από το ηχείο ακούγεται ηχητικό απόσπασμα – ηχητική καταγραφή 20min που έγινε σύμφωνα με την πρώτη μέθοδο ηχοληψίας (κεφ 3.2.2). Αυτή η ηχητική προσέγγιση είτε μέσω ανοιχτής φόρμας ήχου είτε μέσω ηχητικού αρχείου μεγάλης διάρκειας διατηρεί αμείωτο το ενδιαφέρον και το στοιχείο της έκπληξης στο θεατή-ακροατή.

Ο θεατής-ακροατής ακούει τους ήχους και παράλληλα ενδόμυχα δημιουργεί ασυναίσθητα νέους ρυθμούς και ήχους σύμφωνα με την εικόνα που παρατηρεί, τις επιλογές του και τις προηγούμενες εμπειρίες του.

Εικ. 22 Οπτικοακουστικό πάνελ Νο1

⁴⁰ Βικιπαίδεια, Μουσική σημειογραφία, <https://tinyurl.com/7psc5ew3>

⁴¹ Wikipedia, Music box https://en.wikipedia.org/wiki/Music_box

Στο πάνελ Νο2 (εικ 24) από το ηχείο ακούγεται ηχητικό απόσπασμα – ηχητική καταγραφή που έγινε σύμφωνα με τη δεύτερη μέθοδο ηχοληψίας (κεφ 3.2.2). Ο ρυθμός του βηματισμού μου και ο ρυθμός του βηματισμού των περαστικών συνδιαλέγεται με το ρυθμικό μοτίβο που παρουσιάζεται ως εικόνα και δημιουργεί μια ιδιαίτερη εμπειρία στο θεατή ακροατή.

Εικ. 23 Οπτικοακουστικό πάνελ Νο2

- **Μεταλλική εγκατάσταση**

Το τρίτο έργο της σειράς είναι μια μεταλλική εγκατάσταση από αλουμίνιου που προσομοιάζει κυματομορφή χωρίς όμως να ακολουθεί κάποια συμμετρία.

Τα κάθετα στοιχεία (κυλινδρικά σωληνάκια) είναι προσαρμοσμένα με βίδες στον οριζόντιο πήχη και μπορούμε να μεταβάλουμε τη θέση τους ως προς το ύψος. Κάποια είναι χαλαρά κάποια άλλα σφιχτά τοποθετημένα.

Στη βάση της υπάρχουν κομμάτια από ξερά κλαδιά από τα παραλίμνια πλατάνια και τεμάχια από κυλινδρικά σωληνάκια αλουμινίου. Οι θεατές καλούνται να επιλέξουν κάποιο από τα κομμάτια κλαδιών ή αλουμινίου και να το περάσουν πάνω στην κατασκευή με όποιο τρόπο θέλουν

και να παράξουν ήχους. Μπορούν να δοκιμάσουν όπως αυτοί νομίζουν, ώστε να επιτύχουν το επιθυμητό για αυτούς αποτέλεσμα. Καλούνται με λίγα λόγια να συμμετέχουν στο έργο, να βιώσουν την κατάσταση και από παθητικοί θεατές-ακροατές να γίνουν συμμετοχοί δημιουργίας.

Στην εγκατάσταση γίνεται ευδιάκριτο σε όλους το «εγγενές νόημα» (αρμονία, μελωδία) και παράλληλα παραμένει ιδιαίτερα έντονο το «περιγραφικό νόημα» δηλ παρουσιάζεται έντονα το συγκεκριμένο κοινωνικό -αστικό και φυσικό περιβάλλον στο οποίο παραπέμπουν αυτοί οι ήχοι. Αναμφίβολα διακατέχεται από μια μουσικότητα τέτοια που το τελικό αποτέλεσμα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως Μουσική σύνθεση. Στο αποτέλεσμα ενυπάρχουν οι τρεις συνθήκες που ορίζει ο Swanwick K. 42: επιλογή, συσχετισμός και πρόθεση γιατί ας μην ξεχνάμε ότι προηγήθηκε προσεκτική επιλογή και μελέτη κάθε επιμέρους στοιχείου, επιλογή της θέσης τους κ.ά. Επειδή οι ήχοι και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους όπως ο ρυθμός, ο τόνος οι φθογγικές διάρκειες, είναι αποτέλεσμα μη ελεγχόμενων φαινομένων όπως του αέρα, του νερού και άλλων στοιχείων της φύσης, η τυχόν κίνηση των αυτοκινήτων στο δρόμο που θα ακούει παράλληλα ο περπατητής όπως και οι φωνές των διπλανών του κ.ά. το τελικό αποτέλεσμα αποτελεί ένα ιδιαίτερο δείγμα ιδιαίτερης μουσικής σύνθεσης.

---

⁴² Swanwick K. , 1992, A basis for Music education, London, Rautledge

Βιβλιογραφία – διαδικτυογραφία

- Acoustics – Soundscape – Part 1: definition and conceptual framework, ISO 12913-1:2014.
- Aletta Francesco and Astolfi Arianna, Soundscapes of buildings and built environments, 2018
- Ascher F., Metapolis ou L' avenir des villes, Odile Jacob, Παρίσι 1995
- Baines, A. (εκδ.), Musical Instruments Trough the Ages, Pelican-Penguin 1961
- Bernardo Secchi, LA NUOVA QUESTIONE URBANA:AMBIENTE, MOBILITÀ E DISUGUAGLIANZE SOCIALI, CRIOS 2011
- Bill Fontana RiveR Sounding, https://www.resoundings.org/PDF/River_Sounding_book.pdf
- Bill Fontana, Harmonic Bridge, 2006 https://resoundings.org/Pages/Harmonic_Bridge1.htm (τελευταία επίσκεψη 9 Σεπτεμβρίου 2022)
- Bill Fontana, SOUND SCULPTURE WITH RESONATORS <https://www.resoundings.org/Pages/Untitled1.html> (τελευταία επίσκεψη 9 Σεπτεμβρίου 2022)
- Cage John https://www.johncage.org/autobiographical_statement.html (τελευταία επίσκεψη 3 Σεπτεμβρίου 2022)
- Hildegard Westerkamp, Beneath the Forest Floor, <https://youtu.be/n-U8iTyqKRA> (τελευταία επίσκεψη 3 Σεπτεμβρίου 2022)
- Hildegard Westerkamp, Cricket Voice, <https://youtu.be/pJ18yFwMwqY> (τελευταία επίσκεψη 12 Σεπτεμβρίου 2022)
- Hildegard Westerkamp, Soundwalking, Sound Heritage: "The World Soundscape Project", εκδ. R. Murray Schafer, 1974
- Hildegard Westerkamp,, A Walk Through The City, <https://youtu.be/TxqZJdiKo9c> (τελευταία επίσκεψη 3 Σεπτεμβρίου 2022)
- Hildegard Westerkamp, At the Edge of Wilderness, <https://www.youtube.com/watch?v=RWao0DQbsk0> (τελευταία επίσκεψη 12 Σεπτεμβρίου 2022)
- Hildegard Westerkamp, At the Edge of Wilderness, installation, CMC Digital Magazine, October 01, 2014 shorturl.at/fNOQX (τελευταία επίσκεψη 24 Αυγούστου 2022)
- Hildegard Westerkamp, Soundwalking as Ecological Practice, 2006 shorturl.at/mRW79 (τελευταία επίσκεψη 12 Σεπτεμβρίου 2022)
- Janet Cardiff, https://en.wikipedia.org/wiki/Janet_Cardiff (τελευταία επίσκεψη 3 Σεπτεμβρίου 2022)

- Joan Ambrosio Dalza, *tastar de corde*, 1508
- Luca A. Ludovico, Giorgio Presti, Corrado Saija A MULTIMODAL SOUND INSTALLATION FOR EXPERIENTIAL LEARNING, *Journal of e-Learning and Knowledge Society*, Vol. 13, n.1, 2017
- Michel Chion 1994, Η Μουσική, ΤΡΑΥΛΟΣ Π.-ΚΩΣΤΑΡΑΚΗ Ε. 1998
- phonopaper, <https://www.warmplace.ru/soft/phonopaper/> (τελευταία επίσκεψη 3 Σεπτεμβρίου 2022)
- Schafer RM. *The tuning of the world*. New York: Alfred A. Knopf, 1977.
- Sonnenschein 2001, Chion 1994
- Sonnenschein David, 2001, *The Expressive Power of Music, Voice, and Sound Effects in Cinema*
- Sound art https://en.wikipedia.org/wiki/Sound_art (τελευταία επίσκεψη 3 Σεπτεμβρίου 2022)
- Sound Walk September, <https://walklistencreate.org/sound-walk-september/> (τελευταία επίσκεψη 14 Σεπτεμβρίου 2022)
- *Soundscape Ecology: Principles, Patterns Methods and Applications*”, Farina, 2014
- Swanwick K. , *A basis for Music education*, Rautledge, London, 1992,
- Truax B. *Handbook for acoustic ecology*. Vancouver, BC, Canada: ARC Publications, 1978.
- Vito Acconci, *Following Piece* MOMA, 1969 <https://www.moma.org/collection/works/146947>
- Wikipedia, London Millennium Footbridge https://en.wikipedia.org/wiki/Millennium_Bridge,_London (τελευταία επίσκεψη 3 Σεπτεμβρίου 2022)
- Wikipedia, Music box https://en.wikipedia.org/wiki/Music_box ((τελευταία επίσκεψη 19 Αυγούστου 2022)
- Wikipedia, *Prelude_(music)*, [https://en.wikipedia.org/wiki/Prelude_\(music\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Prelude_(music)) (τελευταία επίσκεψη 1 Σεπτεμβρίου 2022)
- World Listening Day, July 18, <https://worldlisteningday.org/>, <https://www.worldlisteningproject.org/world-listening-day/> (τελευταία επίσκεψη 3 Σεπτεμβρίου 2022)
- ZUKIN SHARON, *THE CULTURES OF CITIES*, BLACKWELL, 1995
- Βικιπαίδεια, *Αλεατορική Μουσική*, shorturl.at/ehyGT (τελευταία επίσκεψη 3 Αυγούστου 2022)
- Βικιπαίδεια, *Μουσική σημειογραφία*, <https://tinyurl.com/7psc5ew3>, (τελευταία επίσκεψη 12 Αυγούστου 2022)

- Γιώργος Σημαιοφορίδης, Η επανάκτηση του ανοικτού χώρου της πόλης, Καθημερινή 17.2.2002, <https://www.kathimerini.gr/culture/111492/h-epanaktisi-toy-anoiktoy-choroy-tis-polis/>
- Έφη Συγκολλίτου, Περιβαλλοντική Ψυχολογία, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1997
- Κυματομορφή, <https://tinyurl.com/2p8j8sre> (τελευταία επίσκεψη 3 Σεπτεμβρίου 2022)
- Μπούμπαρης Ν, Πολιτιστική Αναπαράσταση, Αθήνα 2006, Εκδ. Κριτική,
- Μπούμπαρης Ν, Πολιτιστική Αναπαράσταση, Αθήνα 2006, Εκδ. Κριτική,
- Π. Τσόπελας, Ν. Σουλιώτη, Ν. Χατζηπαυλής, Περιοδική Εκδόση Ελληνικού Γεωργικού Οργανισμού ΔΗΜΗΤΡΑ, τεύχος 19, 2017
- Τζόν Κέιτζ, Four minutes, thirty-three seconds (4'33''), 1952
<https://www.elwiki.org/wiki/4%2733%22> (τελευταία επίσκεψη 12 Σεπτεμβρίου 2022)
- Τόνυ Γκόντφρεϋ, Εννοιολογική τέχνη, Εύδοξος, 2003
- Φασματογράφημα <https://tinyurl.com/hv44ua6c> (τελευταία επίσκεψη 3 Σεπτεμβρίου 2022)

Ιωάννινα - Σεπτέμβριος 2022